

Hermeneutika v arheologiji

Pojav hermeneutike v arheologiji se običajno povezuje s pojavom ideje, da materialno kulturo lahko razumemo kot simbolni sistem označevanja, oziroma ko je bila na materialno kulturo aplicirana metafora teksta. Zato ni nobeno naključje, da se npr. o krajinah govori kot o o palimpsestih (danes bi lahko to metaforo dopolnili z metaforo krajine kot hipertekstom).

S strukturalizmom v 60. in 70. letih se je v številnih družbenih in humanističnih vedah jezik uveljavil kot paradigmatska osnova za spoznavanje pojavov. V arheologiji je ta pojav možno locirati od 80. let dalje. Med prvimi, ki so eksplicitno zagovarjali takšno možnost, se najpogosteje omenja M. Shanksa in C. Tilleya, vendar pa so se hermeneutični koncepti v arheologiji pojavili še kakšno leto prej in to ne v eksplicitni zvezi z metaforo teksta.

Hodder je svoj projekt kontekstualno arheologije zelo očitno naslonil na filozofijo zgodovine britanskega zgodovinarja Robina Colingwooda in njegovo tezo o ZUNANJOSTI in NOTRANJOSTI DOGODKA ZGODOVINE.

Zunanjost dogodka je mogoče opisati z jezikom telesnega in gibanja, skratka moč je opisati fizične lastnosti gogodka, ki se je zgodil v določenem času na določenem kraju., medtem ko je NOTRANJOST dogodka moč opisati samo v smislu MIŠLJENJA IN INTENC.

Enotnost med Zunanjim in Notranjim zagotavlja Dejanje, ki je po Colingwoodu pravi predmet zgodovinarjevega preučevanja.

Colingwood tudi prisega na empatijo kot metodo vstopanja v misli preteklih ljudi, RE-ENACTMENT (še enkrat preigrati), kar se vidi tudi pri Hodderju. V tem smislu lahko vidimo, da sta oba Colingwood in Hodder, veliko bližje zgodnji hermeneutiku Schleiermacherja, Droysna in Humboldta, kot pa smeri, ki jo je načrtoval Dilthey, za njim pa Heidegger in Gadamer.

Colingwood in Hodder predvsem poudarjata INTENCO PRODUCENTA, ki naj bi odkrivala pravi pomen opazovanega. Do te intence, ki je historično pogojena, je moč priti samo z natančno preučitvijo relevantnega historičnega konteksta oziroma razmerij med opazovanimi pojavi na način, kot se ti kažejo, ne pa da jih spreminjamo v to, kar niso.

Precej dlje od Hodderja sta šla Michael Shanks in Christopher Tilley, ki sta v drugi polovici 80. let postavila program arheologije 90. leti, ki je v veliki meri temeljil prav na hermeneutiki.

Njuna RE-KONSTRUKCIJA ARHEOLOGIJE je poleg hermeneutike sicer vsebovala veliko različnih orodij: družbeno-kritično teorijo, elemente marksizma, strukturalizma in post-strukturalizma, dekonstruktivizem, teorijo strukturacije, vendar je hermeneutika vsekakor med najpomembnejšimi.

Čeprav si ti različni pristopi marsikdaj močno naprotujejo, pa jih je v Shanksovi in Tilleyevi dekonstrukciji arheologije družilo to, da so vsi po vrsti na svoj način napadali mit o znanosti in o znanstvene spoznanju, in vsi po vrsti (mogoče z izjemo klasičnega strukturalizma) so zagovarjali historično umeščenost subjekta, historičnost diskurza, in arheologijo kot diskurzivno produkcijo in prakso znanja z vsemi lastnostmi, ki jih produkcija ima (npr. produkcijska razmerja, moč, nadzor, komunikacija...).

Shanks in Tilley sta na številnih mestih v svojih delih arheologijo označila kot hermeneutično oziroma interpretativno prakso in jo s tem jasno postavila njeno mesto izven znanstvene epistemologije. Njuna arheologija je **AKTIVEN POSEG, KI POVEZUJE PRETEKLOST IN SEDANJOST - ARHEOLOGIJA JE POUSTVARJANJE V SMISLU PREVODA.**

Tukaj se neposredno navezujeta na Gadamerja, ki ga tudi navajata na nekaj mestih. Uporabljata tako njegov koncept zlitja horizontov kot tudi tradicionalni koncept hermeneutičnega kroga.

Podobno kot zgodnji hermeneutiki izhajata iz tega, da je pomen zvez med različnimi pojavi materialne kulture mogoče razumeti le, če predhodno razumemo določeno celoto, v kateri ti pojavi dobijo svoj pomen. V širšem smislu lahko razumemo njuno idejo tudi kot Gadamerjevo oz. Heideggerjevo tezo o pred-znanju.

Shanks in Tilley dejansko govorita o ČETVORNEM hermeneutičnem krogu:

1. krog same hermeneutika znotraj arheološke vede: (1. horizont če uporabimo Gadamerjev besednjak)
2. hermeneutika aktivnega življenja in aktivne udeležbe v njem v sedanjosti (2. horizont)
3. hermeneutika prisotna pri poskusih razumevanja TUJE kulture, ki ima drugačne pomenske in referenčne okvirje od naše
4. hermeneutika, ki skuša premostiti prepad med preteklostjo in sedanjostjo.

Prvi trije krogi omogočajo hermeneutiko, ki ni transcendenčna, temveč konkretna, zato tudi v četrti krog ni potrebno vstopiti s transcendenco (kar npr. počne Colingwood z idejo re-enactmenta).

Poleg tega četvorna hermeneutika zelo jasno odreka vsako možnost, da bi enkrat za vselej definirali način, kako z metodologijo in pravili določiti preteklost, kaj šele da bi bila mogoča ena sama pravilna metodologija.

DOBER PRIMER:

William Hoskins *Making of English Landscape* (1955).

Hoskins pravi, da želi prebrati krajino, kot je ta ostala zapisana v tlorisih vasi, zemljiški razdelitvi, mreži komunikacij, cerkva..

V tem delu srečamo eksplicitne primere empatije. Hoskins je svojo metodo označil kot mentalno igro, ki naj bi opazovala krajino THROUGH THE EYES OF MEN WHO DIED THREE OR FOUR THOUSAND YEARS AGO, AND FOR A MOMENT OR TWO WE SUCCEED IN ENTERING INTO THE MINDS OF THE DEAD.

Hoskinsova empatija v tem delu gre tako daleč, da se Hoskins dejansko vživi v posebnega subjekta – v malega svobodnega kmeta, ki je najbolj zaslužen za prelepo simfonijo, v pravega tvorca angleške historične podeželske krajine. Z mitologizacijo tega subjekta in obdobja je vse celotno 20. stoletje označil kot DISTASTEFUL OBJECT, ko ljudje nimajo več pravega odnosa do krajine in svojih korenin v njej.

Stalna kritika, ki je letela na hermeneutični pristop je bil relativizem.

Če je možnih več branj enega teksta in nobeno od branj nima prednosti pred drugim, kje so potem merila, po katerih lahko presojamo med razlagami. Katero razumevanje ima prednost?

Velik del kritikov, ki so očitali poprocesni arheologiji nasploh relativizem je prezrl t.i. epistemični vidik relativizma in so kar počez obsojali poprocesno arheologijo za relativizem - da dopušča, da so vse sodbe enakovredne, ker pač nima objektivnih dejstve in metode.

Epistemični realizem ni absolutni relativizem in pozna drugačen koncept objektivnosti in znanja. Objektivnost in znanje sta Objektivna za subjekta, vendar pa temeljita v določenem času in kulturi in sta konstruirana oziroma historična (Shanks and Hodder, V: Reader in Archaeological theory 1998, 87). Gre za isti tip relativizma, kot ga na primer srečamo pri Foucaultu, ki pokaže, kako racionalizem objektivno obstaja in deluje, vendar je historičen oz. je konstrukcija moderne. To ne pomeni, da številne izjave racionalizma niso točne, toda ta še vedno ostaja konstrukcija.

Epistemični relativizem priznava VZTRAJNOST podatkov, se pravi da se jih ne da kar tako počez interpretirati na različne načine. Epistemični relativizem se tako bolj ukvarja s tem, kako je prišlo do tega, da je neka izjava postala objektivna oziroma trdna (ibid.).

Interpretive Archaeology and Its Role Author(s): Ian Hodder
Reviewed work(s): Source: *American Antiquity*, Vol. 56, No. 1 (Jan., 1991), pp. 7-18

It has for some time been argued (Hodder 1986; Trigger 1989) that processual archaeology placed little emphasis on interpreting general knowledge in relation to internal understanding.

Material culture as excavated by archaeologists is different from our assumptions because it is organized partly at least according to other cultural rules (from social organization to refuse deposition).

But past material culture also confronts our interpretations and assumptions in so far as it is not only meaningfully but also pragmatically organized (Hodder 1989a). In other words, we are not just interpreting interpretations, but dealing with objects that had practical effects in a noncultural world - an ecological world organized by exchanges of matter and energy. These universal, necessary relations confront the tendency of our interpretations to "run free,,,"

Both processual and hermeneutic approaches accept that every assertion can be understood only in relation to a question. But in hermeneutic archaeology, prejudice and tradition are not opposed to reason without supposition. Rather they are components of understanding linked to the historical nature of being human. We need a perspective to understand the world. Archaeology poses meaningful questions, does meaningful research, and gets meaningful results only in terms of a perspective or a set of questions.

However, both fail to explore the way in which the asking of questions and the expectation of certain answers are situated in historical processes.

There is thus a need to retain the Marxist emphasis on critical reflection:

- we can only understand the past in its own terms if we understand our own context in the dialectic between past and present.

- the past can only inform the present through the dual endeavors of understanding present and past as different but dependent.

- objectivity may help us to define the past as different, and hermeneutics may help us to understand what it meant through the part-whole, question-and-answer method, but it is critical reflection that shows most fully what it means to us.

Three directions within archaeology (also found throughout the social sciences). These correspond to the spheres of interest identified by Habermas (1971) (see Preucel 1991):

1. Technical or instrumental interest and corresponds with what most North American archaeologists identify as the "science" of processual, ecological, evolutionary, behavioral, and positivist archaeology.

2. The second concerns the historical or hermeneutic sciences dealing with communication, understanding, meaning and action (cf. Patrik 1985).

3. The third concerns emancipation, critical social science and self-reflection (e.g., Leone et al. 1987).

An integrated but diversified approach needs to incorporate three perspectives.